37.13

UNDERVISNINGSVEJLEDNING FOR FOLKESKOLEN

1

Special pædagogisk bistand 1980

UNDERVISNINGSMINISTERIET

UNDERVISNINGSVEJLEDNING FOR FOLKESKOLEN

1

Specialpædagogisk bistand til småbørn

UNDERVISNINGSMINISTERIET 1980

ISBN 87–503–3318–6

Forord

Ved lov nr. 302 af 8. juni 1978 blev der i folkeskoleloven tilføjet en bestemmelse, § 3 a, stk. 1, om, at der efter regler fastsat af undervisningsministeren tilbydes specialpædagogisk bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen, og i lovens § 19, stk. 1 og 2, er der fastsat en ansvarsfordeling mellem kommune og amtskommune, således at kommunen som udgangspunkt tilbyder bistanden, mens amtskommunen skal sørge for bistanden, hvis det drejer sig om småbørn, hvis udvikling kræver en særlig vidtgående hensyntagen eller støtte.

I bekendtgørelse nr. 433 af 22. oktober 1979 om folkeskolens specialpædagogiske bistand til småbørn er der fastsat nærmere regler for bistandens indhold og tilrettelæggelse samt hvilken fremgangsmåde, der skal benyttes ved iværksættelse og ophør, herunder amtskommunens varetagelse af bistanden efter folkeskolelovens § 19, stk. 2. Bekendtgørelsen omfatter både børn, der ikke er begyndt på skolegangen, og børn i børnehaveklasser.

For bømehaveklasseelevers vedkommende pålægger bekendtgørelsen ikke kommunerne større forpligtelser end hidtil, idet kommunerne siden 1976 har haft en forpligtelse til om fornødent at tilbyde specialpædagogisk bistand til disse børn uanset handicappets art, jfr. folkeskolelovens § 3, stk. 2.

For så vidt angår børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen, *skal* der tilbydes specialpædagogisk bistand, hvis børnenes udvikling på grund af sprog- eller talevanskeligheder kræver en særlig hensyntagen eller støtte. Herved er der sikret en videreførelse af den bistand, som taleinstitutterne, der ved særforsorgens udlægning overførtes til undervisningsområdet, samt nogle kommuner har ydet over for børn i småbørnsalderen med sprog- eller talevanskeligheder. Et eventuelt udækket behov på dette område må søges dækket, efterhånden som de nødvendige ressourcer, herunder kvalificerede lærerkræfter, kan skaffes til veje.

Herudover *kan* der til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen, og hvis udvikling af andre grunde end sprog- eller talevanskeligheder kræver en særlig hensyntagen eller støtte, tilbydes specialpædagogisk bistand.

Af praktiske grunde er vejledningen om folkeskolens specialpædagogiske bistand til småbørn udformet således, at den beskriver et *fuldt udbygget* system for specialpædagogisk bistand til småbørn, selv om et sådant system først forventes etableret af kommunerne over en årrække i takt med, at de fornødne specialuddannede lærere bliver til rådighed, og de bevillingsmæssige forudsætninger kan tilvejebringes af kommunerne.

Undervisningsministeriet, direktoratet for folkeskolen,
folkeoplysning, seminarier m. v.,
den 24. april 1980

Ninna Würtzen
fg. / Jørgen Hansen

Indhold

	Side
Indledning	7
1. Børnene	9
2. Den specialpædagogiske bistand	10
2.1. Undervisning	10
2.2. Træning	10
2.3. Vejledning	11
2.4. Pædagogiske hjælpemidler	11
3. Den specialpædagogiske bistands former	12
4. Iværksættelse af specialpædagogisk bistand	13
5. Den specialpædagogiske bistands forløb	15
6. Specialpædagogen	16
7. Den specialpædagogiske bistands organisering	17
8. Den specialpædagogiske bistands samordning med anden bistand	18

Bilag I: Bekendtgørelse nr. 433 af 22. oktober 1979 om folkeskolens specialpædagogiske bistand til småbørn.

Bilag II: Cirkulæreskrivelse af 27. november 1979 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogiske bistand.

Bilag III: Bekendtgørelse nr. 482 af 27. november 1979 om, hvilken kommune og hvilken amtskommune udgifterne til folkeskolen endeligt påhviler.

Bilag IV: Cirkulære af 27. november 1979 om kommunalt takstbeløb i henhold til folkeskolelovens § 40, stk. 2.

Bilag V: Bekendtgørelse nr. 435 af 22. oktober 1979 om befordring af børn og unge, der modtager specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand i henhold til folkeskolelovens § 19, stk. 2.

Bilag VI: Litteraturliste.

Indledning

Der er småbørn, hvis fysiske og psykiske udvikling på grund af egne handicap eller forhold i miljøet er hæmmet i en sådan grad, at der allerede i denne tidlige alder er tale om nedsatte funktioner.

En effektiv støtte på et tidligt tidspunkt vil for mange af disse børn forebygge eller begrænse en truende fejludvikling.

Det lille barns udvikling fremmes ved et tillidsfuldt forhold til omgivelserne, og udviklingshæmning modvirkes – også når det gælder småbørn med fysiske handicap – bl. a. gennem oplevelse af tryghed. Men en positiv udvikling forudsætter også, at barnet får mulighed for at indgå i et aktivt samspil med omgivelserne, således at det fortløbende kan tilegne sig nye funktionsmuligheder på grundlag af de allerede eksisterende.

Barnets tidlige udvikling foregår så hurtigt og afhænger i så høj grad af, at det får mulighed for en konstant tilvækst af psykiske og fysiske handlemønstre, at mangel på tilegnelsesmuligheder i den spæde alder vil forstærke eventuelle handicap langt mere, end det er tilfældet senere i udviklingsforløbet.

Den specialpædagogiske bistand til småbørn må derfor være udtryk for et aktivt indlæringstilbud og indgå som en integreret og harmonisk del af det udviklingstilbud forældre og samfund tilrettelægger for barnet og samordnes med andre tilbud på en sådan måde, at de af barnet og dets nære omgivelser opleves som en helhed.

Børnene

1

Ca. 1 procent af alle børn vil allerede ved fødslen være handicappede på grund af beskadigelser eller mangler i det fysiske eller det psykiske funktionssystem.

Nogle handicap kan på grund af deres fysiske karakter konstateres straks efter fødslen, mens andre, der er af mere psykisk natur, først giver sig til kende på et senere tidspunkt bl. a. afhængigt af, hvornår omgivelsernes almindelige krav eller forventninger viser sig at overstige det pågældende barns formåen.

Sprog- og talevanskeligheder, der meget vel kan skyldes organiske forstyrrelser, opstået før fødslen, vil sjældent kunne iagttages, før det – i 2–3 års alderen – konstateres, at den forventede sproglige udviklingudebliver.

Endnu senere – i 3–5 års alderen – viser en del småbørn tegn på indlæringsvanskeligheder eller psykiske forstyrrelser. Måske ligger årsagen til disse vanskeligheder i forhold før fødslen, måske i fejl eller mangler under barnets senere udvikling.

Et mangelfuldt samspil mellem barnets aktuelle forudsætninger og udfordringerne i omgivelserne er dog den hyppigste grund til, at barnet ikke udvikler sig tilfredsstillende.

Samspilsproblemernes årsag kan være meget komplicerede og vanskelige at rede ud og skyldes sjældent en enkelt letpåviselig faktor.

Ved skolegangens begyndelse har op mod 5 procent af alle børn vanskeligheder, der hæmmer deres muligheder for at følge undervisningen.

Ofte er der tale om børn, der har funktionshæmninger på en række forskellige områder.

Det er således ikke uden videre hensigtsmæssigt at dele disse børn i grupper, men det vil derimod være nødvendigt at beskrive og behandle de områder, hvor det enkelte barn i større eller mindre grad er handicappet med det formål bedst muligt at tilgodese dets samlede muligheder og behov.

2 Den specialpædagogiske bistand

Barnets udvikling foregår som en stadig tilegnelse af nye handlemuligheder, der løbende baseres på, hvad barnet har lært op til det givne tidspunkt. Enhver tilegnet viden eller færdighed er således forudsætningen for tilegnelsen af den næste.

Funktionshæmmede småbørn kan støttes i denne udvikling af folkeskolens specialpædagoger samt efter vejledning fra disse af forældre og af personalet i daginstitutioner. Der vil undertiden også være behov for bistand fra bl. a. fysioterapeuter, ergoterapeuter, læger og psykologer.

De forskellige former for faglig indsats kan forekomme som isolerede tilbud, men der bør finde en samordning sted af de forskellige personers indsats. Folkeskolens specialpædagogiske bistand vil i de fleste tilfælde være et supplement til den bistand, der ydes af det pædagogiske personale i daginstitutionerne og/eller af forældrene i barnets hjem.

Den specialpædagogiske bistand er den del af det samlede tilbud til småbørn med funktionsvanskeligheder, der i særlig grad har til opgave at afhjælpe eller begrænse vanskelighederne gennem en individuelt tilrettelagt pædagogisk indsats.

Bistanden skal følgelig gives eller forestås af lærere eller børnehavepædagoger, der gennem videreuddannelse har erhvervet sig viden og kunnen vedrørende de funktionsvanskeligheder, som gør sig gældende hos de pågældende børn, jfr. afsnit 6.

Den specialpædagogiske bistand kan bestå af en direkte indsats over for barnet i form af undervisning og træning eller af en indirekte indsats i form af vejledning til forældre og andre, der udøver daglig omsorg for barnet. Endvidere kan bistanden gives i form af pædagogiske hjælpemidler.

2.1. Undervisning

Undervisning af funktionshæmmede småbørn har til formål at indlære en række færdigheder, som er nødvendige eller støttende for deres videre udvikling. Der er tale om færdigheder, som ikke umiddelbart følger af barnets vækst og modning. Det er færdigheder, som tillige er en forudsætning for barnets udvikling på andre områder.

Eksempler herpå er indlæring af begreber og ord hos sproghæmmede, tegnsprog hos børn med hørenedsættelse og færdselsregler hos stærkt synshæmmede.

2.2. Træning

Der er ikke skarpe grænser mellem undervisning og træning, men træning er her udtryk for en indsats, der har til formål at forbedre en nedsat funktionsevne eller fremme en udvikling gennem intensive øvelser. Talestimulering af

børn med mangelfuldt udviklet sprogfunktion, fysiske øvelser med bevægelseshæmmede og lytteøvelser for småbørn med svære hørenedsættelser er eksempler på sådanne træningstilbud.

2.3. Vejledning

Specialpædagogen overtager ikke det daglige ansvar for barnets udvikling. Det vil fortsat være hos forældrene og, hvis barnet er på dag- eller døgninstitution, også hos medarbejderne på denne institution.

Forældre og personale må videreføre den særlige undervisning og træning, som specialpædagogen har indledt. En væsentlig del af den specialpædagogiske indsats består i at vejlede om barnets behov og muligheder og om, hvilke metoder, materialer, øvelser etc. der bør anvendes for at imødekomme barnets behov og styrke dets muligheder.

Information om valg og brug af egnede legematerialer, tegnsprogsundervisning for det døve barns forældre og orientering om sproglig stimulering af barnet er eksempler på en specialpædagogisk vejledning.

2.4. Pædagogiske hjælpemidler

Undervisning af småbørn med funktionsvanskeligheder vil ofte være knyttet til beskæftigelse med særligt pædagogisk legetøj. Den specialpædagogiske bistand kan derfor bestå i at tilvejebringe sådanne materialer, som er udviklingsfremmende for det pågældende barn. Mange børn vil også have brug for træning i brugen af særlige hjælpemidler fremstillet med henblik på at formindske virkningen af handicap. Materialer og hjælpemidler, der indgår som led i en sådan indlæring, er en del af den specialpædagogiske bistand.

Med henblik på den mest hensigtsmæssige indpasning af hjælpemidlerne i det specialpædagogiske tilbud kan det anbefales at organisere udlån af pædagogiske hjælpemidler i legeteker eller lignende, f. eks. knyttet til de skolepsykologiske rådgivninger og/eller til amtscentralerne for undervisningsmidler.

Det vil ligeledes være hensigtsmæssigt, om der finder en samordning sted med de materialeudlån, der i de lokale områder sker fra børne- og skolebiblioteker samt legetøjsudlån oprettet på privat basis, f. eks. af forældreorganisationer.

3 Den specialpædagogiske bistands former

Det er af stor betydning, at et fysisk eller psykisk handicap eller en mindre gunstig udvikling hos et barn ikke giver anledning til en sådan opmærksomhed eller særbehandling, at problemerne allerede af den grund forstærkes yderligere. Findes et barn berettiget til specialpædagogisk bistand, er det derfor vigtigt, at bistanden gives på en sådan måde, at barnet oplever den som et naturligt indslag i den helhedssituation, hvori det befinder sig.

Opholder barnet sig i hjemmet, eller er det i dagpleje, bør specialpædagogen efter aftale med forældrene eller dagplejemoderen undervise eller træne barnet i hjemmet, hvilket samtidig giver gode muligheder for at vejlede forældre eller dagplejemoder om, hvordan de kan hjælpe barnet.

Er barnet i daginstitution, bør den specialpædagogiske bistand i videst muligt omfang ydes her. Det er væsentligt, at arbejdet opleves som behageligt og naturligt for såvel det funktionshæmmede barn som for de øvrige børn i daginstitutionen. Det kan imidlertid, hvor f. eks. bygningsmæssige forhold stiller sig hindrende i vejen være nødvendigt at benytte særlige lokaler.

Er barnet på døgninstitution, bør specialpædagogen yde bistand her på tilsvarende måde som på daginstitutionen med undervisning og optræning af barnet suppleret med vejledning af det socialpædagogiske personale.

Det er vigtigt, at specialpædagogen ved siden af sin indsats i dagplejen eller i dag- eller døgninstitutionen holder kontakt med barnets forældre, bl. a. med henblik på at vejlede dem omkring deres muligheder for at støtte barnets udvikling.

For børn i børnehaveklasse bør det vurderes, om barnet får størst udbytte af, at den specialpædagogiske bistand gives i forbindelse med opholdet på skolen eller der, hvor barnet i øvrigt opholder sig.

Overalt, hvor specialpædagogen yder ambulant bistand, er det af betydning, at det sker i samarbejde med forældre, socialpædagoger eller andre, som har indflydelse på barnets situation. Den specialpægagogiske bistand er *et tilbud* til *barnet*, men virkningen vil afhænge af, om bistanden også opleves som et tilbud til de personer, der har dagligt ansvar for barnet.

Forhold hos barnet eller i dets omgivelser kan imidlertid begrunde, at den specialpædagogiske indsats ydes på en skole eller anden undervisningsinstitution, ligesom det ofte kan være nødvendigt at henlægge undersøgelser til skolepsykologiske rådgivninger eller særlige institutioner, hvor det nødvendige udstyr er til stede. Det er imidlertid afgørende, at begrundelsen for at anvende specielle lokaler alene er et ønske om at gøre det bedst mulige for barnet, idet der ved »det bedst mulige« forstås tilbud, der har størst mulig sammenhæng med barnets daglige tilværelse.

Iværksættelse af specialpædagogisk bistand

4

Den specialpædagogiske bistand skal påbegyndes så tidligt som muligt. En forudsætning herfor er, at man erkender de vanskeligheder, som berettiger en specialpædagogisk indsats. Nogle børn afslører deres vanskeligheder meget tidligt, mens andre først viser tegn på problemer i 5–8 års alderen. Nogle problemer kan direkte iagttages ved at betragte børnene og deres aktivitet, mens andre først giver sig til kende under grundige undersøgelser.

En række problemer af social karakter vil ofte først vise sig, når barnet har nået en alder, hvor omgivelserne stiller krav om viden og færdigheder, der almindeligvis er tilegnet af børn i pågældende alder.

Forældre, sundhedsplejersker, dagplejemødre, praktiserende læger, dagin-stitutionspersonale, børnehaveklasseledere og andre, som barnet under sin opvækst kommer i kontakt med, udgør den personkreds, som har mulighed for at iagttage handicap eller tegn på fejludvikling hos barnet. Det er fra denne kreds initiativet til specialpædagogisk bistand som regel vil udgå.

Henvendelsen om specialpædagogisk bistand kan ske til den kommunale skoleforvaltning eller til den skolepsykologiske rådgivning, der derefter orienterer skoleforvaltningen om henvendelsen. Forældre eller andre kan også henvende sig til kommunens social- og sundhedsforvaltning, der lader anmodningen om specialpædagogisk bistand gå videre til skoleforvaltningen.

Det kan ikke forventes, at alle forældre selv kan afgøre, hvilken bistand barnet har behov for, og det er derfor nødvendigt, at der mellem skoleforvaltning og social- og sundhedsforvaltning etableres sådanne samarbejdslinier, at det sikres, at barnets behov for såvel social- som specialpædagogisk bistand i givet fald bliver imødekommet.

Når en henvendelse er formidlet til den skolepsykologiske rådgivning, sørger rådgivningen for, at der bliver foretaget en undersøgelse med henblik på at afklare barnets behov for specialpædagogisk bistand.

Den skolepsykologiske rådgivning vil i det omfang, den er bemandet med faglige konsulenter på pågældende specialpædagogiske område, selv kunne foretage en række undersøgelser, men det vil i mange tilfælde være formålstjentligt eller endog nødvendigt at inddrage andre sagkyndige eller specialinstitutioner i eller uden for kommunen i undersøgelsen. At skolepsykologen eller den skolepsykologiske rådgivning har ansvaret for, at barnets muligheder og behov vurderes, er således ikke ensbetydende med, at rådgivningens personale eller skolepsykologen selv i alle tilfælde foretager undersøgelserne.

Når barnets situation er tilstrækkeligt belyst, udarbejder den skolepsykologiske rådgivning efter samråd med forældre-

ne en rapport, der indeholder en beskrivelse af barnets muligheder og et forslag til en specialpædagogisk bistand. Det er vigtigt, at barnets forældre er indforstået med eventuelle forslag, men også andre med dagligt ansvar for barnet bør i videst muligt omfang have givet deres tilslutning til kende.

Kommunalbestyrelsen – eller lærerrådet, hvis barnet går i børnehaveklasse – tager på grundlag af forslag fra skolepsykologisk rådgivning stilling til, om der skal fremsættes tilbud over for forældrene om specialpædagogisk bistand under en nærmere angiven form. Kommunalbestyrelsen kan dog bemyndige den skolepsykologiske rådgivning eller andre til på grundlag af nærmere retningslinier at træffe beslutning om iværksættelse af bistanden.

Der kan for nogle børns vedkommende være tale om specialpædagogisk bistand af en så omfattende karakter, at den skal tilbydes i henhold til folkeskolelovens § 19, stk. 2.

Om kommunalbestyrelsen vælger at indstille til amtskommunen, at den bør sørge for bistanden, beror på et skøn i hvert enkelt tilfælde. I dette skøn indgår en vurdering af, om barnets handicap er af en sådan sværhedsgrad, at den fornødne specialpædagogiske bistand er af et sådant indhold og omfang, at den ikke kan ydes ved kommunens egen forstaltning. I skønnet indgår også en vurdering af størrelsen af udgifterne. Medfører den specialpædagogiske bistand således omkostninger, der væsentligt overstiger, hvad der efter aftale mellem pågældende amtskommune og dens kommuner, anses for et rimeligt kommunalt udgiftsniveau, bør amtskommunen sørge for bistanden.

Der er ingen skarpe grænser mellem det kommunale og det amtskommunale ansvar for specialpædagogisk bistand til småbørn, og opgavefordelingen må derfor fastsættes i hvert enkelt tilfælde. Da der inden for folkeskolen kun i begrænset omfang findes en praksis på småbørnsområdet, må såvel økonomiske som pædagogiske overvejelser i de kommende år foretages på et forsøgspræget og praktisk plan, hvor kommunal og amtskommunal indsats afstemmes med udbygningen af tilbudene på en sådan måde, at barnets samlede behov er styrende i forhold til dets behov for specialpædagogisk bistand.

Forinden forslaget til en given specialpædagogisk bistand forelægges amtsrådet til godkendelse efter folkeskolelovens § 19, stk. 2, tilrådes det, at hjemkommunens skolepsykologiske rådgivning tager kontakt med det amtskommunale skolevæsen med henblik på den fornødne sammenhæng mellem kommunens og amtskommunens muligheder for at opfylde barnets behov for specialpædagogisk bistand.

Såfremt amtsrådet, forinden beslutning tages, ønsker yderligere undersøgelser af barnet, må amtsskolepsykologen anmode hjemkommunens skolepsykologiske rådgivning om at foretage disse undersøgelser.

Den specialpædagogiske bistands forløb 5

Den ofte hurtige udvikling, der er karakteristisk for børn i småbørnsalderen, begrunder, at den skolepsykologiske rådgivning til stadighed følger udviklingen hos de børn, der modtager specialpædagogisk bistand, hvadenten denne er etableret i medfør af folkeskolelovens § 19, stk. 1 eller stk. 2. Dette sker blandt andet i form af samtaler, der skal finde sted mindst hvert halve år, men efter omstændighederne hyppigere, såvel med de involverede specialpædagoger som med forældre og andre – eksempelvis daginstitutionspersonale – som i det daglige har mulighed for at iagttage barnets udvikling. På baggrund af disse samtaler må der, så snart situationen begrunder det, tages skridt til de fornødne ændringer i form og omfang. Ligesom ved beslutningen om iværksættelse af den specialpædagogiske bistand må forældrene være indforstået med eventuelle ændringer.

Når et barn, der modtager specialpædagogisk bistand, nærmer sig tidspunktet for påbegyndelse af skolegang – enten i 1. klasse eller i børnehaveklasse – må det foreløbige resultat opgøres og lægges til grund for vejledning om tilrettelæggelsen af barnets skolegang. Det vil ofte være formålstjenligt at samle hidtidige og fremtidige ansvarlige til en drøftelse af de muligheder, man fremtidig kan tilbyde barnet og dets familie.

Barnets skolestart bør derefter tilrettelægges således, at der om fornødent sker en videreførelse af den hidtil ydede specialpædagogiske bistand. Såfremt det skønnes, at barnet allerede ved skolegangens begyndelse har behov for specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter regler, der gælder for skoleområdet (se bilag II), inddrages lærerrådet i god tid forinden i beslutningsprocessen, således som det er foreskrevet i disse regler.

6 Specialpædagogen

Det specialpædagogiske arbejde blandt småbørn forudsætter, at det personale, der skal udføre arbejdet, kender de muligheder – eller manglende muligheder – i omgivelserne, der kan fremme eller hæmme børns udvikling, ikke mindst i den tidlige barnealder, og i øvrigt har en særlig viden om de handicapformer, der forekommer hos de børn, den pågældende skal tage sig af.

I bekendtgørelsens § 10 er derfor fastsat, at specialpædagogisk bistand til småbørn skal gives af læreruddannede eller børnehavepædagoger, som har gennemgået en uddannelse på Danmarks Lærerhøjskole inden for et relevant handicapområde eller anden tilsvarende uddannelse.

Videreuddannelsen kan være uddannelsen som tale-høre-pædagog eller den nye speciallæreruddannelse, som indeholder såvel almen viden om specialpædagogik som specielt kendskab til to eller flere former for handicap.

Lærere og børnehavepædagoger med anden videreuddannelse, f. eks. fra et af de andre nordiske lande kan varetage den specialpædagogiske bistand til småbørn, såfremt deres videreuddannelse svarer til den foran omtalte på Danmarks Lærerhøjskole.

Den specialpædagogiske bistands organisering

7

Folkeskolens specialpædagogiske bistand til småbørn vil kunne koordineres af de skolepsykologiske rådgivninger i samarbejde med de kommunale og amtskommunale institutioner, hvorfra bistanden udgår.

Kommunens specialpædagogiske personale bør så vidt muligt være i besiddelse af så alsidig uddannelse, at de enkeltvis eller i samarbejde kan yde specialpædagogisk bistand over for den variation af handicap, som almindeligt forekommer hos småbørn. Det vil undertiden være formålstjenligt, at der om det enkelte barn etableres et samarbejde mellem kommunale og amtskommunale specialpædagoger og mellem de skolepsykologiske rådgivninger og undervisningsinstitutioner. Tilsvarende må amtskommunerne, for så vidt angår specialpædagogisk bistand efter folkeskolelovens § 19, stk. 2, kunne samarbejde med en primærkommune eller anden amtskommune om bistanden til det enkelte barn.

En række forhold omkring den mere detaljerede udbygning og organisering af folkeskolens specialpædagogiske bistand til småbørn vil i de kommende år afklares i takt med dens praktiske gennemførelse. Til støtte herfor kan der forventes vejledning fra undervisningsministeriet. Bl. a. har undervisningsministeriet nedsat et udvalg med den opgave at overveje og eventuelt stille forslag om organisatoriske ændringer af den skolepsykologiske rådgivning, herunder dens funktion i forhold til bl. a. social- og sundhedsforvaltningen samt om rådgivningernes personalenormering.

8 Den specialpædagogiske bistands samordning med anden bistand

Småbørn, der vil være berettigede til specialpædagogisk bistand, vil ofte have behov for eller allerede modtage anden bistand.

Der vil især være tale om foranstaltninger med hjemmel i den sociale bistandslov eller i sundhedslovgivningen og formidlet gennem kommunale og amtskommunale social- og sundhedsforvaltninger. I en række tilfælde vil barnet også være berettiget til bistand fra sygehuse eller klinikker.

Specialpædagoger vil således indgå i samarbejde med sundhedsplejersker, socialpædagoger, socialrådgivere og andre sociale medarbejdere, fysioterapeuter, psykologer, læger etc.

Enhver af disse har i forståelse med forældrene et medansvar for, at de øvrige i fornødent omfang inddrages i indsatsen omkring vedkommende barn, og det påhviler efter gældende bestemmelser hver af de tre forvaltninger at drage omsorg for, at andre forvaltninger bliver orienteret, såfremt de skønner, at barnet også har behov for bistand fra disse.

Specialpædagogerne og personalet ved skolepsykologisk rådgivning bør efter aftale med barnets forældre videregive alle sådanne oplysninger, som skønnes at have betydning for den samlede indsats over for barnet.

Barnets udvikling bør i nødvendigt omfang gøres til genstand for drøftelse i møder mellem medarbejderne fra de forvaltninger, der samarbejder om pågældende barn. Forældrene kan deltage i disse møder.

Bekendtgørelse om folkeskolens specialpædagogiske bistand til småbørn

I henhold til § 3, stk. 2, og § 3 a, stk. 1, jfr. § 19, stk. 1 og 2, i lov nr. 313 af 26. juni 1975 om folkeskolen som ændret ved lov nr. 302 af 8. juni 1978 fastsættes:

I. Anvendelsesområde og formål

§ 1. Til børn i børnehaveklasser tilbydes der specialpædagogisk bistand, hvis børnenes udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte.

Stk. 2. Til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen, tilbydes der specialpædagogisk bistand, hvis børnenes udvikling på grund af sprog- eller talevanskeligheder kræver en særlig hensyntagen eller støtte. Til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen, og hvis udvikling af andre grunde kræver en særlig hensyntagen eller støtte, kan der tilbydes specialpædagogisk bistand.

Stk. 3. Formålet med den specialpædagogiske bistand er så tidligt som muligt at forebygge en fejludvikling hos barnet og/eller at begrænse virkningerne af barnets handicap.

II. Indhold og form

§ 2. Den specialpædagogiske bistand kan omfatte undervisning og træning af barnet, tilrettelagt efter dets særlige behov, samt instruktion og vejledning af forældrene eller andre, der udøver daglig omsorg for barnet. Der kan endvidere stilles særlige pædagogiske hjælpemidler til rådighed.

Stk. 2. Bistanden efter stk. 1 må tilrettelægges i samråd med forældrene og i fornødent samarbejde med social- og sundhedsforvaltningen med henblik på samordning med anden pædagogisk, sundhedsmæssig eller social indsats fra denne forvaltning til barnet eller forældrene.

§ 3. Den specialpædagogiske bistand skal gennemføres på en sådan måde, at den har størst mulig sammenhæng med barnets dagligе tilværelse.

III. Fremgangsmåden ved iværksættelse og ophør af specialpædagogisk bistand

§ 4. Barnets forældre kan henvende sig til den kommunale skoleforvaltning eller til skolepsykologisk rådgivning med anmodning om specialpædagogisk bistand til barnet. Sker henvendelsen til skolepsykologisk rådgivning, foretager rådgivningen indberetning til skoleforvaltningen. Henvendelse kan også ske til social- og sundhedsforvaltningen, der lader anmodningen om specialpædagogisk bistand gå videre til skoleforvaltningen. Også andre med kendskab til barnet kan rette henvendelse til skolemyndighederne med henblik på fremsættelse af tilbud om specialpædagogisk bistand. Børnehaveklasselederens indstilling skal ske gennem skolens leder og med skolelægens påtegning.

Stk. 2. Skolepsykologisk rådgivning sorger for – efter samråd med forældrene – at der foretages en undersøgelse med fornøden bistand af andre sagkyndige. Heri indgår samtale med barnets forældre, som kan være til stede under undersøgelsen, og personale ved den dag- eller døgninstitution og/eller børnehaveklasse, hvor barnet er optaget, eller andre, der kan bidrage til belysning af barnets

behov. Der udarbejdes en skriftlig rapport om undersøgelsen, som – når der er tale om et barn i en børnehaveklasse – sendes til skolens leder og skolelæge. Forældrene underrettes, når rapporten foreligger, og de skal have adgang til at gøre sig bekendt med rapportens indhold.

Stk. 3. I tilslutning til rapporten og efter samråd med forældrene og eventuelt børnehaveklasselederen og de lærerkræfter, der i givet fald skal stå for den specialpædagogiske bistand, samt social- og sundhedsforvaltningen stiller skolepsykologisk rådgivning forslag om hvilken specialpædagogisk bistand, der bor tilbydes for at hjælpe barnet. Forslaget bør indeholde en vurdering af bistandens karakter (folkeskolelovens § 19, stk. 1, eller § 19, stk. 2).

Stk. 4. Beslutning om tilbud om specialpædagogisk bistand efter folkeskolelovens § 19, stk. 1, træffes af kommunalbestyrelsen eller efter dennes bemyndigelse på grundlag af skolepsykologisk rådgivnings forslag. Er barnet optaget i børnehaveklasse, træffes beslutningen af skolens læreråd på grundlag af rådgivningens forslag.

§ 5. Såfremt kommunalbestyrelsen eller den, kommunalbestyrelsen har bemyndiget hertil, på grundlag af skolepsykologisk rådgivnings forslag finder, at den specialpædagogiske bistand, der skal tilbydes barnet, påhviler amtskommunen i medfør af folkeskolelovens § 19, stk. 2, foretager kommunalbestyrelsen – uden for Københavns og Frederiksberg kommuner – indstilling herom til amtsrådet. Er barnet optaget i børnehaveklasse, sender lærerrådet sagen til kommunalbestyrelsen, hvis det på grundlag af rådgivningens forslag finder, at barnet bor have specialpædagogisk bistand efter folkeskolelovens § 19, stk. 2. Kommunalbestyrelsen afgør herefter, om den vil foretage indstilling til amtsrådet.

Stk. 2. Ved bedømmelsen af. om den specialpædagogiske bistand i det konkrete tilfælde er omfattet af folkeskolelovens § 19, stk. 2 (vidtgående specialpædagogisk bistand) lægges vægt på handicappets sværhedsgrad, om barnet har behov for specialpædagogisk bistand af et sådant indhold og omfang, at bistanden ikke kan opfyldes ved kommunens egne foranstaltninger, og om udgifterne til bistanden væsentligt overstiger kommunernes gennemsnitlige udgifter til specialpædagogisk bistand til småbørn.

Stk. 3. Amtsrådet træffer – eventuelt efter indhentet udtalelse fra amtsskolepsykologen eller andre sagkyndige – beslutning om, hvorvidt det vil sørge for specialpædagogisk bistand til barnet.

§ 6. Skolepsykologisk rådgivning følger udviklingen hos de børn, der modtager specialpædagogisk bistand, bl. a. gennem regelmæssige drøftelser med de lærerkræfter, der forestår bistanden, og med forældrene og andre personer, der er i daglig kontakt med barnet.

Stk. 2. På grundlag af disse drøftelser tager skolespykologisk rådgivning med højst 6 måneders mellemrum stilling til, om bistanden kan begrænses, eller om den eventuelt bør udvides. Forslag om ophør af specialpædagogisk bistand efter folkeskolelovens § 19, stk. I, udarbejdes af skolepsykologisk rådgivning efter samråd med forældrene. Beslutning herom træffes af kommunalbestyrelsen eller efter dennes bemyndigelse. Er barnet optaget i børnehaveklasse, træffes beslutningen om ophor af lærerrådet.

Stk. 3. Modtager barnet vidtgående specialpædagogisk bistand, udarbejder skolepsykologisk rådgivning – efter samråd med forældrene – forslag til begrænsning, udvidelse eller eventuelt ophør af bistanden. Amtsrådet træffer beslutning herom. Er barnet optaget i børnehaveklasse, bør lærerrådet have lejlighed til at udtale sig om forslaget, inden det ad sædvanlig tjenstlig vej sendes til amtsrådet.

§ 7. Inden barnet skal begynde i børnehaveklasse eller 1. klasse, tager skolepsykologisk rådgivning initiativet til en drøftelse med barnets forældre, de lærerkræfter, som har forestået den specialpædagogiske bistand til barnet, barnets kommende børnehaveklasseleder eller klasselærer og eventuelt andre med kendskab til barnets særlige behov.

Stk. 2. I tilslutning til drøftelsen stiller skolepsykologisk rådgivning forslag om eventuel specialpædagogisk bistand til barnet i børnehaveklasse eller i 1. klasse. Forslaget stilles i så god tid, at der kan træffes beslutning, jfr. § 4, stk. 4, og § 5, stk. 3, inden bar-

net begynder i børnehaveklasse eller i I. klasse.

§ 8. Skolepsykologisk rådgivning kan opfordre forældrene til at søge bistand fra andre rådgivnings- eller behandlingsinstitutioner, eller den kan selv rette henvendelse til social- og sundhedsforvaltningen med henblik på rådgivning og vejledning eller andre hjælpeforanstaltninger.

IV. Andre bestemmelser

§ **9**. Flytter et barn, der modtager specialpædagogisk bistand til en kommune, der betjenes af en anden skolepsykologisk rådgivning end den, der betjener den fraflyttede kommune, skal skolemyndighederne i denne snarest underrettes. Underretningen sker ved, at skolepsykologisk rådgivning i den fraflyttede kommune, efter samråd med forældrene, sender en rapport over den gennemførte bistand til skolepsykologisk rådgivning i den tilflyttede kommmune, som søger kontakt med barnets forældre med henblik på fortsat bistand.

§ 10. Specialpædagogisk bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen, og til børn i børnehaveklasser gives af lærere eller børnehavepædagoger, der har gennemgået en uddannelse på Danmarks Lærerhøjskole inden for et relevant handicapområde eller anden tilsvarende uddannelse.

§ **11**. Afgørelser, som de kommunale myndigheder – uden for Kobenhavns og Frederiksberg kommuner – træffer om specialpædagogisk bistand efter folkeskolelovens § 19, stk. I, til bom, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen, kan inden 4 uger fra afgørelsens meddelelse indbringes for amtsrådet. Lærerrådets afgørelser om specialpædagogisk bistand efter folkeskolelovens § 19, stk. I, til børn i børnehaveklasser kan indbringes for skolenævnet, der træffer den endelige administrative afgørelse.

Stk. 2. Amtsrådets – i Frederiksberg kommune kommunalbestyrelsens – afgørelser om specialpædagogisk bistand efter folkeskolelovens § 19, stk. 2, og amtsrådets afgørelser efter stk. I, 1. pkt., kan inden 4 uger fra afgørelsens meddelelse indbringes for undervisningsministeriet.

§ 12. Bekendtgørelsen træder i kraft I. januar 1980.

Stk. 2. Undervisningsministeriet kan i særlige tilfælde fravige bestemmelserne i bekendtgørelsen.

Undervisningsministeriet, den 22. oktober 1979

P.m.v.

Bj. Brynskov

/ Flanne Saunte

Bilag II

Undervisningsministeriets cirkulæreskrivelse af 27. november 1979

Cirkulæreskrivelse om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogiske bistand

(Til alle amtsråd, kommunalbestyrelser, skolekommissioner, skolenævn, skoleledere og ledende skolepsykologer)

1. Efter § 3, stk. 2, i lov nr. 313 af 26. juni 1975 om folkeskolen skal der til børn, hvis udvikling kræver en særlig hensyntagen eller støtte, gives specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand efter regler fastsat af undervisningsministeren.

Folkeskoleloven er som følge af særforsorgens udlægning til amtskommunerne og kommunerne samt særforsorgsundervisningens overførsel til undervisningsministeriets område ændret ved lov nr. 302 af 8. juni 1978. Ændringerne træder i kraft den 1. januar 1980.

Ved ændringerne er bl. a. ovennævnte bestemmelse i § 3, stk. 2, ændret således, at der til de der omhandlede børn skal gives specialundervisning *og* anden specialpædagogisk bistand. Der er ikke tilsigtet nogen realitetsændring, men kun en tydeliggørelse af, at specialpædagogisk bistand ikke er et alternativ til undervisning, men fortsat kan gives i tilknytning til såvel specialundervisning som almindelig undervisning.

De væsentligste lovændringer er i øvrigt:

1) Den nye bestemmelse i § 3a, stk. I, om, at der efter regler, som fastsættes af undervisningsministeren, tilbydes specialpædagogisk bistand til bom, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen. Det påhviler kommunen at sorge for denne specialpædagogiske bistand, jfr. § 19, stk. 1, 2. pkt. Dette gælder dog ikke, hvis der er tale om vidtgående specialpædagogisk bistand, jfr. nedenfor under 2).

2) Bestemmelsen i § 19, stk. 2, om, at det uden for Københavns og Frederiksberg kommuner påhviler amtskommunen at sørge for specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand til børn og unge – herunder børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen – som bor eller opholder sig i amtskommunen, og hvis udvikling kræver en særlig vidtgående hensyntagen eller støtte.

3) Bestemmelsen i § 3a, stk. 2, om, at undervisningsministeren kan godkende, at der tilbydes elever, hvis udvikling kræver en særlig vidtgående hensyntagen eller støtte, undervisning i folkeskolen i 11 år.

2. Indholdet og omfanget m.v. af folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogiske bistand til elever i grundskolen og 10. klasse vil fra 1. januar 1980 fremgå af følgende regler:

Cirkulære af 4. februar 1972 om folkeskolens specialundervisning af elever med adfærdsproblemer og psykiske lidelser (observationsundervisning).

Cirkulære af 22. maj 1974 om folkeskolens specialundervisning af læseretarderede elever.

Bekendtgørelse af 25. august 1978 om folkeskolens specialundervisning af elever med generelle indlæringsvanskeligheder.

Undervisningsmin. I.afd. j.nr. 1979-212-75

Bekendtgørelse af 22. oktober 1979 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogiske bistand til hørehæmmede elever.

Bekendtgørelse af 22. oktober 1979 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogiske bistand til synshæmmede elever.

Bekendtgørelse af 22. oktober 1979 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogiske bistand til elever med sprog- eller talevanskeligheder.

Bekendtgørelse af 22. oktober 1979 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogiske bistand til bevægelseshæmmede elever.

Vejledning af 22. oktober 1979 om henvisning af elever til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskolelovens § 19, stk. 2.

De sidstnævnte fire bekendtgørelser fra 1979 er udformet således, at de omfatter specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter både folkeskolelovens § 19, stk. 1, som kommunerne skal sørge for, og § 19, stk. 2, som amtskommunerne skal sørge for.

De tre ældre regelsæt om henholdsvis observationsundervisning og specialundervisning af læseretarderede elever og af elever med generelle indlæringsvanskeligeder (tidligere benævnt svagtbegavede eller åndssvage) omfatter fra 1. januar 1980 ligeledes almindelig specialundervisning m.v. efter § 19, stk. 1, og vidtgående specialundervisning m.v. efter § 19, stk. 2. Skolepsykologens forslag om specialundervisning i henhold til disse regler, jfr. cirkulærernes og bekendtgørelsens § 8, nr. 3, bør således ligesom skolepsykologisk rådgivnings forslag om specialundervisning i henhold til bekendtgørelserne fra 1979, jfr. § 7, nr. 3, tillige indeholde en vurdering af specialundervisningens karakter (folkeskolelovens § 19, stk. 1, eller § 19, stk. 2).

Reglerne om fremgangsmåden ved henvisning af elever til vidtgående specialundervisning m.v. findes i den nævnte vejledning om henvisning af elever til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskolelovens § 19, stk. 2. De syv bekendtgørelser og cirkulærer om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand til folkeskolens elever skal altså læses i sammenhæng med vejledningen. I punkt 8 i vejledningen er anført hvilke elevgrupper, der fra 1. januar 1980 modtager undervisning efter folkeskolelovens § 19, stk. 2, uden særskilt henvisning.

Eventuel henvisning af andre elever til undervisning efter § 19, stk. 2, kan påbegyndes nu med henblik på at få fastslået, om amtskommunen skal sørge for undervisningen.

Når ministeriet har indvundet erfaringer vedrørende den vidtgående specialundervisning m.v., vil en revision af reglerne blive overvejet, herunder om der bør foretages en samling af dem.

3. Efter de nye bekendtgørelsers § 4 er det maksimale elevtal i specialklasser gjort afhængigt af elevernes aldersspredning og undervisningsbehov som følge af funktionshæmninger. På tilsvarende måde bør elevtallet i andre specialklasser med svært handicappede elever afpasses efter elevernes behov og muligheder.

4. De ovennævnte regelsæt om elever i folkeskolen omhandler hver et fysisk eller psykisk handicap, der i større eller mindre grad har hæmmet elevernes udvikling og dermed har vanskeliggjort deres udbytte af folkeskolens almindelige undervisning. Mange elever har imidlertid mere end et handicap eller har et handicap, der ikke umiddelbart falder ind under de funktionshæmninger, som er beskrevet i bekendtgørelserne og cirkulærerne. Det er derfor, ikke muligt eller hensigtsmæssigt at opdele alle elever, der får specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, i grupper svarende til de handicap, som de enkelte regelsæt omhandler. Specialundervisning m.v. må tilrettelægges og gennemføres på en sådan måde, at den enkelte elevs samlede behov tilgodeses i overensstemmelse med bekendtgørelserne og cirkulærerne.

5. Undervisningsministeren får efter folkeskolelovens § 3a, stk. 2, bemyndigelse til at godkende, at der tilbydes svært handicappede elever undervisning i 11 år, d.v.s. elever, der får specialundervisning efter folkeskolelovens § 19, stk. 2. Det er ikke tanken at indføre særlige 11. klasser, hvor eleverne modtager undervisning, der går videre end 10. klas-

se, men der kan tilrettelægges et undervisningsforløb, hvor eleverne i lobet af 11 år får mulighed for at nå det samme som folkeskolens ovrige elever på 10 år, og de pågældende vil eventuelt kunne indstille sig til folkeskolens afsluttende prøver efter 11 år.

6. Som nævnt ovenfor i punkt 1 tilbyder folkeskolen fra 1. januar 1980 specialpædagogisk bistand til børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen. Regler herom samt regler om specialpædagogisk bistand til børn i børnehaveklasser er fastsat i bekendtgørelse af 22. oktober 1979 om specialpædagogisk bistand til småbørn. Bekendtgørelsen omfatter både almindelig og vidtgående specialpædagogisk bistand.

Direktoratet for folkeskolen, folkeoplysning, seminarier m. v. vil senere udsende en vejledning om specialpædagogisk bistand til småbørn.

7. I de nye bekendtgørelser anvendes udtrykket »skolepsykologisk rådgivning«, mens de ældre regler benytter »skolepsykologen«.
I begge tilfælde tænkes på det skolepsykologiske kontor med det personale, som sædvanligvis virker her. Det behøver således ikke at være en skolepsykolog, som foretager alle de omhandlede undersøgelser m.v., men kan f. eks.være en af de til kontoret knyttede skolekonsulenter. Andre sagkyndige kan inddrages i undersøgelsen, jfr. de nye bekendtgørelsers § 7, nr. 2.

8. I tilknytning til de fire nye bekendtgørelser om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand vil der af direktoratet blive udsendt vejledninger om specialundervisning af henholdsvis hørehæmmede, synshæmmede og bevægelseshæmmede elever og elever med sprog- eller talevanskeligheder.

Den undervisningsvejledning, som ministeriet i 1979 udsendte i serien »Undervisningsvejledning for folkeskolen« om specialundervisning af elever med generelle indlæringsvanskeligheder, og ministeriets vejledning af februar 1972 om specialundervisning af elever med adfærdsproblemer og psykiske lidelser (observationsundervisning) samt ministeriets vejledning af maj 1974 om specialundervisning af læseretarderede elever bør læses som omfattende både almindelig specialundervisning m.v. og vidtgående specialundervisning m.v.

9. Man skal henlede opmærksomheden på de nye bestemmelser i folkeskolelovens § 24, stk. 1, hvorefter der på kommunens skoleplan skal optages bestemmelse om specialundervisning efter § 3a, stk. 2 (undervisning i 11 år), om specialpædagogisk bistand efter § 3a, stk. 1 (til børn der endnu ikke har påbegyndt skolegangen) og om indretning af specialundervisning efter overenskomst med amtskommunen. Der skal i øvrigt optages bestemmelser om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskolelovens § 3, stk. 2, på skoleplanen og undervisningsplanen efter reglerne i undervisningsministeriets cirkulære af 3. december 1975 om udformningen af skoleplaner i folkeskolen og ministeriets cirkulære af 9. december 1975 om udformningen af undervisningsplaner i folkeskolen.

10. Regler, om hvilken kommune og hvilken amtskommune udgiften til folkeskolen – herunder til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand – endeligt påhviler, findes i undervisningsministeriets bekendtgørelse af 27. november 1979.

Regler om det beløb, som kommunen skal betale til vedkommende amtskommune for børn, der modtager specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskolelovens § 19, stk. 2, findes i undervisningsministeriets cirkulære af 27. november 1979 om kommunalt takstbeløb.

Undervisningsministeriet, den 27. november 1979

P. m. v.

V. **Hammer**

/ Hanne Saunte

Bilag III

Bekendtgørelse om hvilken kommune og hvilken amtskommune udgifterne til folkeskolen endeligt påhviler

I medfør af § 40, stk. 4, i lov nr. 313 af 26. juni 1975 om folkeskolen som ændret ved lov nr. 302 af 8. juni 1978 fastsættesfølgende:

§ 1. Udgifterne til undervisning af et barn i folkeskolen påhviler den kommune, hvor barnet modtager undervisning, for så vidt udgifterne ikke helt eller delvis påhviler staten, amtskommunerne eller andre.

Stk. 2. Underviser kommunen et barn, hvis forældre ikke er tilmeldt folkeregistret i kommunen, kan kommmunen dog kræve en godtgørelse herfor fra forældrenes folkeregisterkommune, såfremt

1) barnet efter aftale mellem de to kommuner er henvist til undervisning i den pågældende kommune, eller
2) barnet ved forældrenes folkeregisterkommunes eller anden offentlig myndigheds medvirken er anbragt i den pågældende kommune.

Stk. 3. Godtgørelsen omfatter kommunens udgifter til barnets undervisning og eventuel befordring.

§ 2. Udgifterne til undervisning på sygehuse og lignende institutioner, som modtager børn i alderen 6–18 år, påhviler den amtskommune, hvor institutionen er beliggende.

Stk. 2. Undervises der på institutionen et barn, hvis forældre ikke er tilmeldt folkeregistret i en kommune i det amt, hvor institutionen er beliggende, kan amtskommunen dog kræve en godtgørelse herfor fra den amtskommune, hvori forældrenes folkeregisterkommune ligger.

Stk. 3. Godtgørelsen omfatter udgifterne til barnets undervisning.

§ 3. Udgifter til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand til et barn, hvis udvikling kræver en særlig vidtgående hensyntagen eller støtte, påhviler den amtskommune, hvor bistanden ydes.

Stk. 2. Afholder amtskommunen efter stk. 1 udgifter til specialundervisning m.v. til et barn, hvis forældre ikke er tilmeldt folkeregistret i en kommmune i amtet, kan amtskommunen dog kræve en godtgørelse herfor fra den amtskommune, hvori forældrenes folkeregisterkommune ligger.

Stk. 3. Godtgørelsen omfatter udgifterne til barnets undervisning og eventuel befordring.

Stk. 4. Den kommune, hvor barnets forældre er tilmeldt folkeregistret, skal dog yde den amtskommune, som i henhold til stk. 1 eller stk. 2 afholder udgifterne til specialundervisning m.v., et beløb, der fastsættes af undervisningsministeriet, jfr. undervisningsministeriets cirkulære om kommunalt takstbeløb i henhold til folkeskolelovens § 40, stk. 2.

§ 4. Reglerne i §§ 2 og 3 om amtskommunens rettigheder og pligter finder tillige anvendelse på Københavns og Frederiksberg kommuner.

§ 5. Bekendtgørelsen har virkning fra 1. januar 1980.

Undervisningsministeriet, den 27. november 1979

P.m.v.

V. HAMMER

/ Hanne Saunte

Undervisningsmin. 1. afd. j. nr. 1977-12310-8

Bilag IV

Undervisningsministeriets cirkulære af 27. november 1979

Cirkulære om kommunalt takstbeløb i henhold til folkeskolelovens § 40, stk. 2

(Til alle amtsråd og kommunalbestyrelser)

I henhold til § 40, stk. 2, i lov nr. 313 af 26. juni 1975 om folkeskolen som ændret ved lov nr. 302 af 8. juni 1978 fastsættes efter forhandling med Amtsrådsforeningen i Danmark og Kommunernes Landsforening følgende:

§ 1. For hvert barn, som modtager specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskolelovens § 19, stk. 2, betaler kommunen et beløb til den amtskommune, som udgiften til den pågældende specialundervisning m. v. endeligt påhviler, jfr. undervisningsministeriets bekendtgørelse af 27. november 1979 om hvilken kommune eller amtskommune udgiften til undervisning i folkeskolen endeligt påhviler.

Stk. 2. Beløbet betales pr. kalenderdag fra den dag, specialundervisning m. v. iværksættes i overensstemmelse med herom truffet beslutning, og til den dag undervisningen m. v. ophorer, jfr. punkt 4–8 i undervisningsministeriets vejledende retningslinier af 22. oktober 1979 om henvisning af elever til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskolelovens § 19, stk. 2, og undervisningsministeriets bekendtgørelse af 22. oktober 1979 om folkeskolens specialpædagogiske bistand til småbørn §§ 5 og 6.

Stk. 3. Kommunen betaler de skyldige takstbeløb månedsvis bagud.

Stk. 4. Modtager barnet specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskolelovens § 19, stk. 2, i en kommunal folkeskole, refunderer amtskommunen den del af kommunens udgifter, som overstiger det i § 2 fastsatte beløb.

§ 2. Beløbet fastsættes for kalenderåret 1980 til:

70 kr. pr. kalenderdag for elever i grundskolen og 10. klasse.

16 kr. pr. kalenderdag for børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen, og for børn i børnehaveklasser.

§ 3. Cirkulæret træder i kraft den I. januar 1980.

Undervisningsministeriet, den 27. november 1979

P. m. v.
e. b.

HANNE SAUNTE

Undervisningsmin. I.afd. j. nr. 1979-12312-4.

Bilag V

Bekendtgørelse om befordring af børn og unge, der modtager specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand i henhold til folkeskolelovens § 19, stk. 2

I henhold til § 25, stk. 3, i lov nr. 313 af 26. juni 1975 om folkeskolen som ændret ved lov nr. 243 af 8. juni 1977 og lov nr. 302 af 8. juni 1978 fastsættes:

§ 1. Til børn og unge under 18 år, som bor eller opholder sig i amtskommunen, og som modtager specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand i henhold til folkeskolelovens § 19, stk. 2, skal amtskommunen sørge for den nødvendige befordring til og fra skole eller afholde udgifterne i forbindelse hermed efter bestemmelserne i denne bekendtgørelse.

Stk. 2. Forpligtelsen omfatter såvel børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen, som skolesøgende børn og unge.

Stk. 3. Forpligtelsen omfatter befordring mellem skole og hjem eller mellem skole og daginstitution eller formidlet dagpleje i henhold til lov om social bistand. Amtskommunen skal endvidere sørge for den nødvendige befordring eller afholde udgifterne i forbindelse med befordring til og fra undervisningsinstitutioner (taleinstitutter m. fl.)

Stk. 4. I Københavns og Frederiksberg kommuner varetages amtskommunens opgaver efter denne bekendtgørelse af kommunen.

§ 2. Amtsrådet træffer afgørelse om art og omfang af elevens befordringsbehov på grundlag af en udtalelse fra skolelægen eller anden sagkyndig udtalelse om elevens egen befordringsevne.

§ 3. I de tilfælde, hvor en elev efter udtalelsen i henhold til § 2 er i stand til at befordre sig selv til og fra skole, er amtskommunen kun forpligtet til at sørge for befordring, hvis skolevejen opfylder betingelserne i henhold til folkeskolelovens § 25, stk. 1, 1) eller 2). Foretages befordringen ved hjælp af særligt hjælpemiddel, anvendes dog bestemmelsen i § 5.

Stk. 2. Forpligtelsen til at sørge for befordring efter stk. 1, 1. pkt. kan i stedet opfyldes ved at henvise eleven til offentlige trafikmidler eller til en etableret befordringsordning eller ved at godtgøre elevens udgifter til egen befordring.

Stk. 3. I tilfælde af forbigående sygdom, der indebærer, at eleven midlertidigt ikke kan befordre sig selv, anvendes bestemmelserne i §§ 4–6.

§ 4. For elever, som på grund af alder eller fysisk eller psykisk handicap ikke er i stand til at følge den anviste specialundervisning m. v., medmindre de befordres til og fra skole, skal amtskommunen efter forhandling med forældrene sørge for den nødvendige befordring på den efter forholdene mest hensigtsmæssige måde.

Stk. 2. Befordringen kan indrettes enten ved kørsel med vognmand eller eventuelt ved sygetransport eller, såfremt forældrene ønsker selv at befordre eleven, ved, at amtskommunen bidrager hertil med et månedligt beløb, der aftales med forældrene.

Stk. 3. Hvis det er nødvendigt, at eleven følges til og fra skole eller ledsages under befordringen med bil, bus eller andre befordringsmidler, skal amtskommunen sørge for, at de nødvendige ordninger etableres og afholde de hermed forbundne udgifter.

§ 5. Hvis eleven er i stand til ved hjælp af særligt hjælpemiddel (elkørestol, sygecykel eller lign.) at befordre sig til og fra skole ved egen hjælp, kan amtskommunen opfylde sin pligt til at sørge for befordring efter § 4 ved at afholde udgifterne til befordringen.

§ 6. Hvis elevens fysiske eller psykiske handicap tillader det, kan eleven henvises til at benytte offentlige trafikmidler eller etableret skolebefordring i det omfang, dette ikke medfører urimelig lang befordrings- og ventetid. Om nødvendigt må der indrettes særskilt befordring mellem hjemmet eller skolen og nærmeste offentlige trafikmiddel.

§ 7. Afgørelser, som amtsrådet – i Frederiksberg kommune kommunalbestyrelsen – træffer i henhold til denne bekendtgørelse, kan inden 4 uger fra afgørelsens meddelelse indbringes for undervisningsministeriet.

§ 8. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 1980.

Undervisningsministeriet, den 22. oktober 1979

P.m.v.

BJ. BRYNSKOV

/ **Hanne Saunte**

Bilag VI

Litteraturliste

Erik Andersen:
Sprogudvikling og talevanskeligheder, 1969, Munksgård.

Karin Axeheim og Ingrid Liljeroth:
Træningsprogrammer for udviklingshæmmede, 1973, Munksgård.

Birte Servais Bentsen:
Børnemotorik, 1967, Gyldendal.

Nancy Bratt:
Den tidlige jeg-udvikling, 1972, Gyldendal.

Bengt Børjeson:
Et spørgsmål om identitet, 1975. Socialpædagogisk bibliotek, Munksgård.

Anne-Grethe Dahms og Ulla Jæger:
Motorik og sprog, 1976, Borgen.

Thord Erasmie:
Barnets sprogudvikling, 1972, Gyldendal.

Lawrence K. Frank:
Den tidlige barndoms betydning, 1972, Gyldendal.

Tyge Germundsson:
Materialer til førskolebørn, 1974, Munksgård.

Britta Holle:
Normale og retarderede børns motoriske udvikling, 1971, Munksgård.

Mogens Jansen og *Jørn Lund,* red.:
Børnenes sprog og sprogene omkring børn, 1979, Hans Reitzels forlag

Reimer Jensen:
Klinisk børnepsykologi, 1973, Gyldendal.

Nina Knudsen:
Lege-lærebog, 1979, Lærerforeningens Materialeudvalg.

A. Lunden & E. Näsman, red.:
Stämplingsprocessen, 1973, Prisma, Stockholm.

Bertil Malmberg:
Sproget og Mennesket, 1964, Schultz.

Birgitte Schaumburg-Müller og *Leif Vejen:*
Specialpædagogik i forskolen. Integrering eller isolation, 1979, Forum.

Bente Sidenius:
At tale sammen med børn, 1977, Hans Reitzels forlag.

Karl-Axel Sverúd og *Olof Ernestam:*
Idébog for børnehavepædagoger, 1975, Munksgård.

Undervisningsvejledning for folkeskolen

1976

1. Dansk
2. Fremmedsprog
3. Undervisningsmidler
4. 1.–2. klassetrin
5. Idræt
6. Formning
7. Sløjd
8. Håndarbejde
9. Hjemkundskab
10. Musik
11. Geografi
12. Biologi
13. Kristendomskundskab
14. Fysik/kemi
15. Regning/matematik
16. Børnehaveklasser
17. Færdselslære
18. Fremmede religioner og andre livsanskuelser
19. Uddannelses- og erhvervsorientering
20. Sundhedslære
21. Maskinskrivning
22. Fotolære
23. Drama
24. Filmkundskab
25. Motorlære
26. Arbejdskendskab
27. Elektronik
28. Barnepleje

1977

1. Klasselærerfunktionen
2. Samarbejde mellem skole og hjem
3. Samtidsorientering
4. Historie
5. Sygeundervisning

1979

1. Fremmedsprogede elever
2. Specialundervisning

1980

1. Specialpædagogisk bistand

Med hensyn til *seksualoplysning* henvises til »Vejledning om seksualoplysning i folkeskolen«, Folkeskolens Læseplansudvalg 1971.

Vedrørende spørgsmål om *undervisningslokalers* udformning og indretning henvises til »Projekteringsgrundlag for folkeskoler«, Folkeskolens Byggeudvalg 1973.

Un 08,07-251

ISBN 87-503-3318-6

J. H. SCHULTZ A/S
KØBENHAVN